

GAZETA TRANSILVANIEI.

Gazet'a eșe de 2 ori: Mercuria și Duminec'a, Fôia, cândă concedu ajutoriale. — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl., pe $\frac{1}{4}$ 3 fl. v. a. Tieri externe 12 fl. v. a. pe unu anu séu $2\frac{2}{3}$ galbini mon. sunatôria.

Anulu XXXV.

Se prenumera la postele c. și r., și pe la DD. corespondenti. — Pentru serie 6' cr. Tacs'a timbrala a 30 cr. de fiacare publicare.

Nr. 20.

Brasiovu 20/8 Marte

1872.

MONARCHIA AUSTRO-UNGARICA.

Transilvania.

La fondulu academiei romane de drepturi.

Zelulu și nisuinti'a laudabila, ce se desvolta între inteligenti'a natiunei nôstre pre di ce merge, în interesulu acestui paladiu de cultura, merita tôta consideratiunea și totu respectulu. Faptele sunt documentele cele mai elocente în acést'a privintia. Ne tînemu deci de o placuta detoria a indigită în acestu diariu miscarile mai considerabili, în interesulu obiectului din cestiune.

Dilele aceste mai aflaramu cu bucuria, ca din partea directiunei despartimentului cercuale alu Fagarasiului (II), se tramisera la Asoc. în favôrea fondului de academia, vreo 2 actiuni dela banc'a „Transilvani'a” și vreo 13 obligatiuni, prin care unii bravi inteligenti de acolo, subscrisera sume considerabili în interesulu scopului intentionatu, și se deobligara a le solvi în rate anumite; obligatiuni cari facia cu maretulu scopu, nu potu remané neimplinite, prin urmare nici ca e ertatu a ne îndoi despre realisarea succesiva a acelor'a.

De si, cum se scie și cum vedemu, în organulu Asoc., destinatu spre publicarea numelor bravilor offeritori pana în denariulu din urma se publica tôte ofertele incuse la fondulu academiei: totusi credemu ca dôra nu vomu gresi, dêca vomu amentî și aici celu pucinu numele aceluor fii ai natiunei nôstre, cari oferira ori subscrisera sume mai considerabile spre scopulu amentitu.

Asia, aflaramu, ca domniî Lad. Tamasiu capitani și I. Antonelli oferira în cate un'a actiune a banței „Transilvani'a” cate 40 fl. v. a. D. adv. I. Romanu, carele și cu ocaziunea adunarei gen. dela Fagarasiu, face unu ofertu frumosu, mai subscrise un'a obligatiune despre 150 fl. solvindi în trei rate egali. D. adv. Ar. Densusianu 100 fl. solvindi, candu se va recere, pana atunci solvesce 50%. D. Teofilu Francu 100 fl. cu deobligatiunea de a solvi 50% pana la depunerea sumei.

Altii érași se deobligara a solvi cate 50, 30, 20, 15 fl. etc. în diverse rate, fiacare dupa imprejurari și potentia.

Mai amentimu în fine, ca dela d. Iosifu Popu asesoru la trib. reg. în Brasiovu s'a primitu prin d. protopopu alu Clusiuului Gavriila Popu în bani gat'a 20 fl. v. a. —

Romanii în politica.

VIII.

Nu se sci, ce a potutu fi caus'a, ca urditorii concludeloru adunarei gen. nu s'au ingrigitu, câ acea adunare se statorésca și nescari directiuni, în cari voru avé se lucrè și se purcêda atatu deputatiunea tramisa la imperatulu, catu și mai alesu fiacare romanu preste totu, amesuratu eventualitatiloru, ce voru fi avutu se se intemplè în urm'a petitiunei nationali.

Séu ca au fostu aceia convinsi, precum ca în urm'a petitiunei nationali diet'a din Clusiu nu va decide asupra uniunei, — ori imperatulu nu va sanctioná legea despre uniune, pana ce nu va fi chiamata și natiunea romana câ atare la dieta, —

în care casu nu érá de lipsa a stabili directiunea tînutei ulterioari a romaniloru; — ca acei conducatori ai romaniloru au tînutu posibilu și consulta conchiamarea altei adunari gen., de cate ori va cere trebuintia, — în care éra se voru puté intielege despre pasii necesari; — séu ca nu au sciutu singuri, ce ar' fi mai bine și mai consultu de facutu, dêca cei dela potere nu voru respectá postulateloru romaniloru.

Ori-ce se fia fostu caus'a, bine nu a fostu a inchia afacerile adunarei, fara de a provedé și a informá pre barbatii natiunei despre mediale și calea, ce voru avé se urmeza în ori-ce casu! De aici a urmatu apoi, ca unii dintre (deputati) membrii romani ai dietei din Clusiu au primitu mandatulu dela acea dieta, câ membrii ai deputatiunei regnicolarie pentru stabilirea conditiuniloru, proprie a modalitatei pentru efectuarea uniunei, și câ atari s'au dusu la Pest'a; — altii (din deputatiunea tramisa la imperatulu), reintorcunduse dela Vien'a — (fresce fara nici unu resultat) au remasu în Pest'a cu cugetulu și cu intentiunea de a conclucrá la stabilirea modalitatiloru efectuării uniunei în cointielegere cu ceilalti romani, — membrii ai deputatiunei regnicolarie — dêra nici decatu în consunetu cu conclusele resp. postulateloru natiunei romane! Si aici s'a spartu **prim'a ôra** solidaritate nationale cea statutu de maretiu inaugurata în adunarea generale nationale din 15 Maiu!

De si nu se pôte negá, ca tînut'a aceluor romani transilvani, cari au statutu în Pest'a și au tractatu și cu ministeriulu ung., nu a fostu nici decatu în consunetu cu conclusele adunarei nationali; de ce ôra inse acea adunare nu a stabilitu nici o procedura pentru casulu, candu postulatu principalu alu romaniloru — (câ se nu se decreteze uniunea de nobis sine nobis) nu se va respectá, — și nici deputatiunei tramise la imperatulu nu i s'a impusu a-si tîné misiunea inchiata cu substernerea petitiunei —, asia nu numai ei, ci și adunarea gen. și respective conducatori ei intelectuali pórtá vin'a, dêca asia curundu s'au inceputu retacirile! retaciri dicu numai, si nu tradare, cum ar' dice Catonii nostri censorii de astadi, — pentruca creându, ca promovezi interesulu nationale, tractezi și pactezi cu ômeni dela potere nu insemnéza tradarea, — de si resultatulu nu a multiamitu asteptarile — ci e numai o retacire: cumca romanii mai susu amentiti nu ar' fi lucratu în acea credintia, nu ne indreptatiesce nemica a presupune.

Dêra nu numai pentru romanii inteligenti, ci și pentru poporu a fostu de urmari rele lips'a directiuniloru pentru tôte eventualitatile.

Poporulu imbetatu de spiritulu libertatei, ce atat'a i s'a laudatu în Blasiu, a voitu (adica unii) se lu și gaste, a inceputu a denegá ascultarea și supunerea nu numai stapaniloru, (pamentesci) ci și autoritatiloru publice!

Unguriloru, cari cautá pretexte de a aplica forti'a în contra miscariloru romane, li a venitu bine la socotéla acest'a renitentia și neajungunduse cu legea stataria, promulgata îndata dela inceputulu miscariloru, au adausu acuma a terorisa pre romanii și prin militi'a maghiara, ordinata în tînuturi și sate romanesci. Considerandu interitarea și inversiunarea ce domniea între romani și maghiari, a fostu cu nepotintia, câ lupt'a se nu erumpa între

ei! Cea d'antaia lovitura a fostu a sermaniloru din Mihaltiu, — nearmati, cu militi'a maghiaro-seciúesca! Lovitur'a acést'a a costatu viéti'a a celoru 19 romani din poporu — și a sigilatu cu celu d'antaiu sange magna carta a libertatei romane prochiamate în Blasiu!

Mare trebuie se fia interitarea și tare resolutu trebuie se fia unu poporu de a-si apará libertatea, candu elu nearmatu, fara conducatori mai iscusiti, primesce lupt'a cu unu inamicu bine armatu și bine disciplinatu; pentruca trebuie se scimu, ca pana candu ungurii îndata dela inceputulu miscariloru politice și au formatu garde nationali, au capatatu arme dela autoritatile publice și s'au deprinsu în ele, și mai aveau inca sub dispusetiunea lor și militi'a regulata, — romanii nu aveau alte arme, de catu bat'a, cós'a și imblaciele, cari de si portate de bracie vangióse și virtute adevératu romana, totu nu potea ési invingatôrie.

Persecutiunile incepute odata în contra romaniloru s'au continuatu totu cu mai mare asprime. Guvernulu ung. pretindea supunere neconditionata a romaniloru. — Acestia mare parte nu voiea se recunósca uniunea, prin urmare nici auctoritatea și potestatea ministeriului ung.; și acestia erau conducatori intelectuali ai adunarei gen., și sprijinitorii lor, — tribunii poporului. Aici trebuie se ma întorez ôra la actiunea acestora în adunarea generale nationale și se i întrebú: pentru ce n'au midiolocitu, ei — candu potea — stabilirea unui concludu prin adunarea generale, câ în casulu, candu nu s'ar respectá protestulu romaniloru în contra uniunei, și s'ar decretá uniunea de nobis sine nobis, romanii se nu se supuna autoritatiloru maghiare!?

Li a fostu usioru acuma maghiariloru a sugruma miscarile romaniloru și pentru acea, pentru ca acestia nu mai érá solidari.

Pana candu auctoritatile publice maghiare persecutá și arestá pre romanii inteligenti, cari nu voiea se recunósca potestatea guvernului din Pest'a; pana candu comitetulu permanentu din Sibiiu oprirea pre deputatii remasi în Pest'a de a se lasá în tocmele cu guvernulu maghiaru, și ii rechiamá a casa etc., pana atunci unii dintre inteligenti cu o parte de poporu (și nobili) luá parte la alegerea deputatiloru pentru diet'a din Pest'a, éra deputatii rechiamati batea la usile stapaniloru fara a primi ascultare! Cata disolutiune! nu din reutate, ci din lips'a neintielegerei!

Persecutiunile și au ajunsu culmea, candu contele Baldi tramisu de guvernulu ung. a midiolocitu arestarea membriloru comitetului permanentu din Sibiiu. Romanii din pregiurulu Sibiiului și anume granitarii romani dela Orlatu și Vestemu au apucatu armele, s'au dusu în massa la Sibiiu și au eliberatu pre arestati, cari fura condusi în triumfu pana la Orlatu, unde fura primiti cu entusiasmu din partea întregi militie granitarié! Tribunii poporului se adoperá a lu luminá pre acest'a câ persecutariile romaniloru nu vinu dela imperatulu și organele lui, ci dela inimizii romaniloru, dela guvernulu ungurescu! Nôue persecutiuni în contra aceluor romani, cari (netienenduse de granitarii) luasera parte la eliberarea membriloru comitetului. Granitarii cerusera și dobendisera dela comand'a gen. vóia de a tîné o adunare generale.

Intr'acea diet'a din Pest'a decretase legea de

